Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פּרענומערירען
אונד דער פּרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפּפאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.
דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין פּעסט
וואיטצנער בולוואר נומ' 29,
וואָהין מאן אויך דיא פּרענומעראציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבט.

ייִדישע פּעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דרייאמאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג, אונד קאָסטעט
פיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד.— קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד.— קר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד.— קר' ע' וו'
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר' ע' וו'
פיערטעליעהר' 2 גולד. 75 קר' ע' וו'

Nr. 50, דרייצעהנטער יאהרגאנג | פּעסט, מאָנטאג ג אייר ה'תרמ"א. | Pest, den 2. Mai 1881.

דער קריעג אין טוניס.

דיא פּאָליטיק איבער דען קריעג אין טוניס איזט ביז יעטצט אינטערעססאנטער אלס דער קריעג זעלבער. ביז יעטצט האבען דיא ווילדען אראבער אין טוניס, וועלכע מאן „קרומירס" הייסט, נאָך נירגענדס איינען בעדייטענדען ווידערשטאנד דען אין טוניס איינריקענדען פראנצאָזען ענטגעגענגעשטעללט, וויעסהאלב איך דיא פראנצאָזען זאָ לייכט איינען טוניזישען אָרט נאָך דעם אנדערן בעזעטצען קאָננען. וויכטיגער איזט יעטצט אלזאָ דער פּאָליטישע פּראָצעס דעם „ביא" פאָן טוניס וועגען דעם קריעגערישען איינפאללעס דער פראנצאָזען אין זיין לאנד. נאָך דעם ביזהעריגען „פאָלקער-רעכטע" (דאס הייסט: נאָך דען רעכטס-גרונדזעטצען, וועלכע דיא געגענזייטיגען פערהעלטניססע דער שטאאטען בעטרעפפען; נאָך דעם איבעראיינקאָממען צווישען דען אייראָפּעאישען שטאאטען אין בעצוג אויף דאס קריעגס-וועזען) דארף איינע מאכט מיט איהרען ארמעען נור דאנן אין דאס געביעט איינעם אנדערן שטאאטעס איינדרינגען, ווענן דער בעהערשער דיעזעס שטאאטעס עס בעוויללינט, אָדער ווענן ער פאָן יענער מאכט איינע קריעגס-ערקלערונג צוגעשטעללט בעקאָממען האט. נון האט יעטצט פראנקרייך זיינע ארמעען אין טוניס צור בעקעמפפונג דער דאָרטיגען קרומירס איינריקען לאססען אָהנע בעוויללינגונג דעם „ביא" פאָן טוניס אונד אָהנע דעמזעלבען צוערסט איינע קריעגס-ערקלערונג צוגעשיקט צו האבען. — דער „ביא" פאָן טוניס בעקלאגט זיך יעטצט ביא אללען איבריגען אייראָפּעאישען גראָס-מעכטען, דאס פראנקרייך אינטער דער אויסרעדע, דיא קרומירס צו ציכטיגען, אָהנע קריעגס-ערקלערונג אין זיין געביעט איינגעבראָכען איזט; דער „ביא" נעננט דיעזען פאָרגאנג דער פראנצאָזען איינען ברוך דעם פאָלקער-רעכטעס אונד ביטטעט דיא גראָס-מעכטע אום הילפע געגען דיעזע איינגענמעכטיגקייט דער פראנצאָזען.

נון לאָסט זיך אבער איך דאס פאָלקער-רעכט נאָך בעליעבען דרעהען אונד אויסלעגען; מאן קאנן דיעזעס פאָרגעהען דער פראנצאָזען אין טוניס נאָך בעליעבען רעכטפערטיגען אָדער פערורטהיילען. ווענן דיא דיענער מיינעס נאכבארס פאָרטוועהרענד אין מיינעם הויזע אונד האָפע שאדען אנריכטען אונד מיינע איינגענען דיענער געגען מיך העטצען, זאָ פאסט עס וואָהל, דאס איך צוערסט מיינען נאכבאר ערזוכע, זיינע דיענער צו ציכטיגען; טהוט ער דיעס אבער ניכט, אָדער איזט ער צו שוואך דאצו אונד פערהילפט מיר איך ניכט, זיינע דיענער צו בענדיגען, זאָ מוס איך דיעס זעלבער טהון, ווענן זיך דא זאָנסט קיין ריכטער פאָרפינדעט, דער מיך שיטצען קאָננטע. — דיא ווילדען אונטערטהאנען (נעמליך דיא קרומירס) דעם „ביי" פאָן טוניס זינד פאָרטוועהרענד אין דאס בענאכבארטע פראנצאָזישע אלגיער רייבעריש איינגעפאללען, האבען דא דיא פראנצאָזישען אראבישען אונטערטהאנען געגען דיא הערשאפט פראנקרייכס געהעטצט אונד אויפגערייצט; פראנקרייך ווענדעטע זיך צו וויעדערהאָלטען מאלען אן דען „ביי" וועגען ציכטיגונג דיעזער רייבערישען קרומירס, דער „ביי" אבער וואָללטע עס ניכט אָדער קאָננטע עס ניכט טהון, אונד וואָללטע איך ניכט מיט דען פראנצאָזען צוזאממען דיא קרומירס בענדיגען אונד ציכטיגען — אונד זאָ מוסטען דיא פראנצאָזען זעלבער אין טוניס איינדרינגען, אום דא דיא קרומירס צו בעשטראָפען. — אונד אין דער טהאט האבען דיא קרומירס ניעמאלס דיא הערשאפט דעם „ביי" פאָן טוניס אנערקאננט, ניעמאלס אן דיעזען אבגאבען אָדער שטייערן ענטריכטעט אונד ניעמאלס איין אנדערעס געזעטץ, אלס דאס איהרעס היילי‍גען קאָראן רעספּעקטירט. דיא קרומירס האבען אונטער זיך איינען היילי‍גען הייפּטלינג, דען זיא „מאראבוט" נעננען, דען זיא פערעהרען אונד אין דעם זיא דען היטער איהרער אונאבהענגיגקייט ערבליקען.

דער פאָרגאנג פראנקרייכס געגענאיבער טוניס קאנן אללערדינגס אלס איינע פערלעטצונג דעם פאָלקער-רעכטעס בעצייכנעט ווערדען. אבער וואס קאָננטע דיא פראנצאָזישע רעגיערונג עטוואס אנדערעס טהון געגען דיא פאָרטוועהרענדען גרענצ-איבערשרייטונגען אונד פּלינדערונגען דער קרומירס אין אלגיער, ווענן דער „ביי" זעלבער דיעזען קרומירס ניכט צו בעפעהלען האט? דאס פראנצאָזישע אויסווערטיגע מיניסטעריאום ערזוכטע יא נאָך אם 6-טען אפּריל דען „ביי", דאס זיינע סאָלדאטען מיט דען פראנצאָזישען צוזאממען געגען דיא ווילדען קרומירס קעמפפען מאָגען. ווארום איזט דער ביי דיעזעם גערעכטען וואונשע דער פראנצאָזישען רעגיערונג ניכט נאכגעקאָממען? מאן דארף ניכט פערגעססען, דאס טוניס פאָר נאָך ניכט גאר צו לאנגער צייט איין רויב-שטאאט וואר אונד דאס איינינע אייראָפּעאישע זעע-מעכטע געצוואונגען ווארען, יעהרליך איינע בעדייטענדע סוממע אן דען ביי צו בעצאהלען, אום איהרע שיפפע פאָר דען רייבערישען אונטערנעהמונגען דער טוניזישען זעע-רייבער זיכערצושטעללען. זעלבסט דער סולטאן פאָן קאָנסטאנטינאָפּעל, וועלכער וועניגסטענס דעם נאמען נאָך דיא אָבערהערשאפט איבער טוניס פיהרט, ערקלערטע, דאס ער ניכטס דאגעגען האבע, ווענן מאן דיעזע רייבער אין טוניס ציכטיגט אונד דעם דאָרטיגען רייבערוועזען ענדליך איינמאל איין ענדע מאכט. דער ביי פאָן טוניס קלאגט דאהער אומזאָנסט ביא דען איבריגען אייראָפּעאישען גראָסמעכטען; ער ווירד נירגענדוואָ הילפע פינדען.

ביינאהע אללע אייראָפּעאישען גראָס-מעכטע האבען שאָן אין אנדערען שטאאטען דאס געטהאן, וואס יעטצט דיא פראנצאָזען אין טוניס. — האט ניכט רוסלאנד דאסזעלבע פאָר פיער יאהרען דער טירקיא געטהאן? זאגטע ניכט דאמאלס רוסלאנד: „נאכדעם דער סולטאן זיינע מאהאממעדאנער ניכט ציכטיגט אונד זיא דיא שרעקליכסטען גרייעלטהאטען געגען דיא גריעכיש-קאטהאָלישען בעגעהען לאסט, זאָ מוס איך זעלבסט מיט מיינען ארמעען איינריקען, אום אין דער טירקיא דיא אָרדנונג הערצושטעללען." גאנץ דאסזעלבע טהאט איך עסטערייך-אונגארן מיט באָסניען אונד דער הערצעגאָווינא. עס זאגטע: „נאכדעם דער סולטאן צו שוואך איזט, דיעזען עוויגען אונרוהען אין באָסניען, וועלכעס אן מיין געביעט גרענצט, איין ענדע צו מאכען, אונד דא מיינע אונטערטהאנען אן דער באָסנישען גרענצע דאדורך שאדען ערליידען — זאָ מוס איך זעלבער מיינע ארמעען אין דיעזע אונרוהיגען פּראָווינצען איינריקען לאססען, אום דא דיא אָרדנונג הערצושטעללען." — וואס נון דייטשלאנד בעטריפפט, זאָ ווייס מאן, דאס פירסט ביסמארק שאָן צור צייט דעם בערלינער קאָנגרעססעס דיא פראנצאָזישע רעגיערונג צור ערווייטערונג איהרעס מאכט-קרייזעס אין נאָרד-אפריקא אנאייפערטע. דעם שלויען ביסמארק איזט עס אימטערהין ליעבער, ווענן פראנקרייך זיינע אויגען נאָך טוניס אונד ניכט נאָך עלזאס-לאָטהרינגען ריכטעט. — וואס נון ענגלאנד אונד איטאליען בעטריפפט, זאָ האבען דיעזע ביידען געגען דאס פראנצאָזישע פאָרגעהען אין טוניס זאָלאנגע ניכטס איינצווווענדען, זאָלאנגע עבען פראנקרייך ניכט אן דיא בעזיטצ-ערגרייפונג פאָן טוניס דענקט, זאָנדערן זיך נור דאראויף בעשרענקט, זיינע בעזיטצונגען אין נאָרד-אפריקא געגען דיא ווילדען קרומירס צו פערטהיידיגען, אונד דאבייא זיין איינגענעס פערהעלטניס צום „ביי" אין טוניס אינ'ס ריינע ברינגען אונד זיינע איינגענען אינטערעססען זיכערשטעללען וויל. זאָללטע אבער פראנקרייך צור פאָלליגען בעזיטצ-ערגרייפונג פאָן טוניס זיך ענטשליעסען, אָדער זאָללטע אונטער דען מאהאממעדאנערן אין טוניס איינע רעוואָלוציאָן געגען דיא דאָרטיגען אייראָפּעאישען איינוואָהנער ענטשטעהען, וואָדורך דאָרט דאס לעבען דער איטאליענישען אונד ענגלישען אונטערטהאנען אין געפאהר קאָממען קאָננטע, זאָ שטעהען בערייטס בעדייטענדע איטאליענישע אונד ענגלישע קריעגס-שיפפע אין דעם מיטטעללענדישען מעערע אונווייט פאָן טוניס, אום נאָטהיגענפאללס געגען טוניס פאָררוקען צו קאָננען.

* * *

איינע פּאריזער דעפּעשע פאָם 30-טען אפּריל מעלדעט: דיא פראנצאָזען אין טוניס ריקען מיט יעדעם טאגע ווייטער פאָר. נור איניגע ארמעע-אבטהיילונגען זינד פאָם רעגען אייפגעהאלטען וואָרדען אונד ווערדען ערסט שפּעטער דען מארש וויעדער אייפנעהמען. דיא קרומירס ציהען זיך נאָך איינער ווילדען געבירגס-געגענד צוריק. דיא רוהיגע בעפאָלקערונג דער שטאדט קעף (אין טוניס) איזט פראָה, דאס דיעזע שטאדט אין דען הענדען דער פראנצאָזען איזט. פינפציג אראבער שטעללטען זיך דען פראנצאָזען פיינדליך ענטגעגען, וואורדען אבער פאָן דיעזען צוריקגעוואָרפען, וואָביא דיא אראבער 15 טאָדטע פערלאָרען האבען. דיא קרומירס זינד בערייטס צור איינזיכט געקאָממען, דאס זיא דער איבערמאכט דער פראנצאָזען אונטערליעגען מיססען. זיא זאממעלטען זיך אם גראבע איינעס איהרער פערשטאָרבענען „היילי‍גען מאראבוט", אום דא צו בעטען אונד דיעזעס „היילי‍גע גראב" געגען דען פיינד צו פערטהיידיגען.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (פעסטליכקייטען צו עהרען דעם פּרינצליכען עהע-פּאארעס) אין אונזערער הויפּטשטאדט ווערדען דיא פאָרבערייטונגען צו אויסעראָרדענטליכען פעסטליכקייטען אים אנלאס דער פערעהעליכונג דעם קראָנפּרינצען רודאָלף שאָן יעטצט מיט גראָסעם אייפער בעטריעבען, אבגלייך דיעזעלבען בעקאננטליך ערסט אין דער צווייטען העלפטע דעם מאָנאטס מאי בעגיננען ווערדען. דיא בעלייכטונג אונד אויסשמיקונג דער שטאדט זאָלל אללעס איבערטרעפפען, וואס מאן ביזהער אין בודא-פּעסט יע געזעהען. אוים דער פּראָווינץ ערפאָלגטען בערייטס טויזענדע אונד אבערמאלס טויזענדע פאָן קווארטיער-בעשטעללונגען. אללע צימער אין דען פערשיעדענען האָטעלס זינד בערייטס אים פאָרהינײן אן פּראָווינץ-געסטע אום האָהע פּרייזע פערמיעטהעט. מאן רעכנעט דאראויף, דאס מינדעסטענס 200,000 געסטע אוים דער פּראָווינץ איינטרעפפען ווערדען, אום אן דיעזען גראָסארטיגען פייערליכקייטען טהיילצונעהמען. דיא אונגארישע הויפּטשטאדט דירפטע דיעזעסמאל דיא עסטערייכישע רעזידענצ-שטאדט וויען אן גלאנץ אונד פּראכט איבערשטראהלען. אונגארן וויל צייגען

אויפזוהען געמאכט. דא דיא ווידען דאמאלס אין זיינן נור „טאלעריזם", דאס הייסט: „גדולדעט" וארען, אהנע ארגענד וועלכע בי־נערדעכטע באנשפי־כען צו קאנגען. אין דער גאנצען וועגניש הערדיש־טע גראסע פריידע „ענען דעזיער איסע־יכונג. דיא איינעם גליבענסגעגאססען וויסענס דער שטארקען רעזידענצ־שטאדט צו טהייל וואורדע. נור אי־נעם וואר דיא פריידע געטריבט. אינר דעזיער איינע וואר כיין אנדערער אלס עבען דער נייעגע־נאנגטע עהרענבורגער סאלאמאן פייזהערר פאן ראטהשילד. דאס געהט איים איינעם שריבען הער־פאר, וועלכעם דער עדלע מאנן איים דעזיער פע־אנלאסענג אן דיא רעפרעזענטאנטן דער שטארט ווען ריכטעטע. דעזער מערקווירדיגע בריעף לו־טעט וויא פאלגט:

„לאבליכע רעפרעזענטאנטן: דיא האבען מיר דורך דיא ערענענגנג צום עהרענבירגער דער רעזי־דענצ־שטארט איינע איסעראדענטליכע איסעיב־נונג צו טהייל ווערדען לאסען. דעזעם ערייגנים ווירד אין דער געשיכטע דער יודען אין דער עס־טערייכישען מאנארכיע איין שאנעם בלאטט איים־פאללען. איד גליבע דעזיע איינע בעייזע ברבל־קען צו מאנגען, דאס דיא לאבליכע רעפרעזענטאנטן פיר אללע יודען פריינדליכע געזינגנגען הענט, דענן איד ווילל עס ביא דעזער גאלעגענהייט פייער־ליד איינשפרענגען, דאס איד מיט מייער גאנצען פאמיליע מיט הילפע גאטטעס דעם יודענטהום אין אללען צייטען, אים געפאהלע איפרכטער פראס־מגרייט, אינערשטערלוד טרייא בלייבען ווערדע, איד ווילל עס פערגער איינשפרעכען. דאס וועגן איד איר מיינע ברידער דער רעזידענצ־שטאדט אינר דער מאנארכיע מאנכע דעזעסע גאלייסטעט האבען, זא וואללטען ווייר דעזידר בעזייטיגן, דאס גיכט נור ווייר, זאנדערן אללע יודען איבערהייפט גטע פאטריאטען זינד, דיא פיר איהר פאטערלאנד אינד צום אללגעמיינען וואהל צו ווערקע אפפער בעריייט זינד, ווייר וואללטען דעזידר בעזייטיגן, דאס גיכט נור ווייר, זאנדערן אללע יודען עס פערדיענען, יענע דעכטע אין פאללעם מאסע צו גענעסען, דערען דיא איבריגען שטאאטס־בירגער טהייל־האפטיג זינד."

„איך פריי מיך וואהל איבער דיא מאגנפאס־בען האתען איסציבנגנגען, דיא מיר דיא רעזידענצ־שטארט ווען אינד דיא גנאדע דעזער מאעסטעט צו טהייל ווערדען לעסען. אבער מיינע איינסיכט איזט דאך איינע גערטרייבטע; דיא מאגן מיינע פאללשטעגדיגע זיי. זאלאנגע איך אנגער מיינע גלי־בענס־ געגאנסען איינע בעפאהרענגטע איינגאהמע בילדע; איך ווייסע, דאס אללע יודען נאך פערדיענסט געווערדיגט ווירדען! איר איהר ריגער האבען מיט אידרעס הערצענסבלוט דען באדען פאטעלאנדס פערטהיידיגט. אינד זא האפפע איך, דאס באלד דיא צייט קאמען ווירד, וא מאן דעם ווייר דען ע־

נעשעפטסבעריכט.

פעסטער פריזע.

געטרייד־געשעפט. פאן וויצען וואר נעפסטערן שווהך צו מארקטע נעבראכט, דער פערקוף וואר גוט. 5000 מעטרצ' וואורדען פערקויפט.

וויצען, טהייס. 1500 מטרצ' 73, קילא 12.50 גולד. 1300 מטרצ' 75, קילא 12.90 גול. 3000 מטרצ' 73.1 קילא 12.50 גולד. 3800 מטצ' 72.4 קילא 12.50 גולד. 1000 מטרצ' 72.8 ק' 12.50 גול. 2500 מטרצ' 72.8 ק' 12.45 גולד. (אללעם פער דייא מאנאטס.)

קארן 10.70—10.62½ גולד.

גערסטע 7.50—7.50 גולד.

האפער 6.25—6.40 גולד.

וויצען פער פייזה־יאהר 11.80 — 11.90 גול.— פער הערכסט 10.80—10.85 גולד

מוקוריזן מאנאטער פער מאי־יוני 5.98 (1881 —6 גולד.

האפער פער פייזה־יאהר 6.50 — 6.52 גולד. — פער הערכסט 6.45 — 6.50 גולד.

שפיריטוס נייע מעטאלדע אים קליינען 31.50 גול. — אלטע־מעטאלדע 32.50 גולדען. פער 10000 לישער פערגענגע.

פעסטער שלאכטפיה־מארקט. בייא דער אם 28-טען ד. מ. הייר אין פעסטע אבגעהאלטענגע וואכענ־מארקטע ווארדען 1498 שטיק נראס־ אונד 1407 קלייני־פיהה צו מארקטע געבראכט. הייפאן וואורדען פערקויפט: 21 שטיק שטייער, פער שטיק פאן 66 — 115 גולדען — 807 אכסען דאס פאאר פאן 174 — 345 גולד' 451 קיהע, דאס פאאר פאן 146—272 גולד. 112 מעלק־קיהע דאס שטיק פאן 80—187 גול. 16 שטיק בייפפאל, דאס פאאר צו 160—201 גול. 749 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאן 9—25 גולד. 658 שטיק שאפע דאס פאאר 4'50—6'80 גול. פייזיג פער 100 קילא: אכסענ־פלייש 50—53 גולד— קוה־פלייש 47 — 55 גולד., קאלב־פלייש 54 — 80 גולד בייפפאלפלייש 41—43 גולד.

לאטטע־ציהונג פאם 27-טען אפריל 1881.

ב ר י נ ן 86 51 70 44 3

פעראנטוואורטליכער רעדאקטער: מאיר בר־לי ריין.

האנדורז.

אין דער הייזיגען איזראעלטישען קולטוס־געמייינד איזט דיא שטעללע אינעם שו"ב וקודא דער צוליעד צייטגעמעסער פארבעסערט איזט. פיר 10 קינדער דייטש אינגאייש אונד העברעאיש אונ־טערריכט לייסען לאסען, פיר דען אהרענס־געדהאלט פאן 400 גולדען געבעטן פייער יאהרליג, וואפארד צו בעוועגען. רעפלעקטירענדע מיטגלידער מיטגלי־ען פערזוהען צור פראבע ערשיינען אונד ווערדען נור דעם אנגעפטרטען שפעזיגען פערגיגען.

האנדגאש (בייא סעגעדין), 1881.

יאזעף עלקאן.

3—3

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע וויצען	קוהלעשע פר. הקטאליטר	פער 100 קילאגראם
נאדראונגאריש' נייער	74	— —
„	75	12.05—12.15
„	76	12.25—12.35
„	77	13.40—12.45
„	78	12.55—12.50
„	79	12.60—12.70
„	80	—.——.—
פעסטער נאדען	—	—.——.—
„	75	12.50—12.65
„	76	12.75—12.85
„	77	12.90—12.95
„	78	12.95—13.—
„	79	13.05—13.10
„	80	—.——.—
טהייס	—	—.——.—
„	75	12.85—13.—
„	76	13.10—13.20
„	77	13.30—13.40
„	78	13.50—13.60
„	79	13.65—13.70
„	80	—.——.—
וויסענבורגער	75	12.75—12.90
„	76	12.95—13.05
„	77	13.20—13.25
„	78	13.55—13.60
„	79	13.40—13.55
„	80	—.——.—

פריכטע		קוהלעשע פר. הקטאליטר	פער הקטאליטר
קארן		72	10.70—10.40
גערסטע מאלץ		62	—.——.—
גערסטע פעסטער		62	7.—— 6.70
האפער		40	6.65 6.35
מוקוריזן מאנאטער		75	6.90—5.80
אנדערע		73	5.75—5.80
הייזיג		—	6.10 5.75
וויצען	פער אקטאלטר		10.82
	פרוהיאהר		—.—
			11.80
	מוקוריזן		5.98
	גערסטע		—.—
	האפער		6.45
			—.—
	דעסס		—.—

באללען-מעהל		קי.	אל.
נומפער	0	—	22
„	1		21.40
„	2		[illegible]
דער באללען צו 100 קילאגראם	3	20	20
	4	19	00
	5	18	80
	6	17	60
	7	16	60
	8	15	80
	9	14	80
שלעכט טעראדע פערגעסען		—	33
ווייץ		30	50

גרוז-טאבעללע פאם 28. אפריל.

גרעדיקוריז	קי.	אל.
וויטבורגאשע	—	100
וויאנאשע	5	55
עסטערייכיש־אונגארישע 8 גולדען גאלדר שטיק (20 פראנקס)	9	32
נאסאלגאנאר	9	32
דייטשע דייטשאנגאנען	57	55
20 מארקשטיק	11	49
פאסעלינגעל	1	19

לאזע	קי.	אל.
1854-ער 1 פערצענטיג שטאאטסלאאז	—	121
1860-ער „ נאנצע	—	132
דעסגל האלבע	133	50
1864-ער לאז צו 100 גולדען	176	50
דעסגל „ 50 „	174	50
ראטא קרעוצנייטיג	27	—
טיזיענלאאז	26	25
קלעי־לאאז	184	50
[illegible]	41	50
[illegible]	107	50
אונגארישער לאז	25	—
רעגלעווישע לאז צו 10 גולדען	17	—
וראאזיער לאז „ 20 „	20	75
אלגער לאז „ 40 „	43	65
מאלטער לאז „ 40 „	39	75
הונדסלאאז „ 10 „	19	—
באלבלאאז „ 40 „	50	75
ווארעבורגער לאז „ 20 „	22	—
[illegible] לאז „ 40 „	45	75

לאזע	קי.	אל.
מאנטאלייער לאז צו 20 גולדען	—	24
פרייבורגער לאז „ 100 „	128	50
דעסגל „ 50 „	65	50
וואלאשטיינלאז „ 20 „	30	50
וויינשטיינשלאז „ 20 „	39	50
אונגארישע פרעמדען־לאז צו 100 גולד	116	75
פרייבורגאלאז	111	—
וויינער לאז	122	75

ווערטה־פאפיערע	קי.	אל.
אונגארישע גאלדרענטע	117	22
אונגארישע פאפיערקרענטע	92	20
אונגארישע נוטענלאסענען	99	—
פעסטער־נאנאשע	96	80
וויענער־נאנאשע	97	—
גאלאיזע	100	25
טוראיזער	95	50
אונגארישע אייזענבאהן־אנלעהען	132	—
וויינגעהענגבאהننאנלעהען	99	50
פאנאוויינע דער אונגארישען באהנע	102	—
דרעדיט צו 5 אינגאלד פערצענט		
דער אונגארישען הוסאפרענקען־באנק צו 5 פערצענט	101	50
דער אונגארישען אלגעמיינען באהנען		
דרעדיט־אנשטאלט צו 5 אינגאלד פערצענט	100	—
דרעסנער צו 6 פערצענט	100	50
דער אסטבאהן	94	—
דער נאי־יאהרבאהן	163	75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1881. — Druck v. M. Bettin, Waizenerboulevard.

דיא שׂוהע פֿאָן דיינען פֿיסען אויס, כי המקום, אשר אתה עומד עליו, אדמת קודש הוא. וייל דער אָרט, אויף וועלכעם דוא שטעהסט, איין היילינגער באָדען איזט. אונד דיעזען זאטץ אויס דער ביבעל בענוטצען דיא ראָהען מאָהאממעדאנער אין אלגיער געגען דיא יודען, אום איינען געוויססענסצוואנג צו איבען, דא זיא דיעזע נאָטהיגען, ביים פֿאָראיבערגעהען פֿאָר איינער מאָשעע זיך דיא שׂוהע אויסצוציעהען.) אויך דאס פֿערבייגען פֿאָר איינער מאָשעע איזט נאַטירליך פֿיר איינען יודען איין געוויססענס-צוואנג. אין אלגיער בעפֿינדען זיך עטווא 40000 יודען. אלס דיא פֿראנצאָזען אים יאהרע 1830 אלגיער עראָבערטען, דא האטטען דיא יודען זעהר פֿיעל צו ליידען. דער פֿאנאטישע אנפֿיהרער דער אראבער אבד-על-קאדער ליעס נעמליך אים דען שטעדטען טלעמצען אונד מאסקארא פֿיעלע טויזענדע יודען אין דאס איננערע דעם לאנדעס פֿיהרען, דאמיט זיא זיך ניכט אונטער פֿראנצאָזישען שוטץ בעגעבען קאָננען. היער גינג דער גראָססטע טהייל אין עלענד אונד נאָטה צו גרונדע. אלס דיא פֿראנצאָזען יעדאָך אין אלגיער אימער פֿעסטערן פֿוס ערהיעלטען, דא פֿערבעססערטע זיך נאַטירליך אויך דיא לאגע דער יודען. — אים יאהרע 1870 וואורדען דיעזעלבען דורך איין דעקרעט דעם דאמאליגען פֿראנצאָזישען יוסטיצמיניסטערס, דעם פֿערשטאָרבענען אדאָלף קרעמיעה, אלס פֿראנצאָזישע בירגער אנערקאננט. יעטצט גענישען זיא אין אלגיער דיא פֿאָללסטע בירגערליכע גלייכהייט." — זאָ ווייט דיא „בערלינער נאציאָנאל-ציטונג". אבער עבען אים הינבליקע אויף דיא יודען אין אלגיער מאָכטען וויר עס ווינשען, דאס אללע בערבערישען שטאאטען אלסבאלד אונטער דיא אָבערהערשאַפֿט דער אייראָפּעאישען גראָסמעכטע קאָממען זאָללען, דא נור אין דיעזער וויזע איינע בירגערליכע גלייכשטעללונג פֿיר דיא יודען אין דער בערבעריא צו ערציעלען וועריע. מערקווירדיג איזט עס, דאס אין פֿיהערען יאהרהונדערטען עבען אין דער בערבעריא דיא גראָססטען מעננער דעם יודענטהומס לעבטען. וויר ערינגערן נור אן רבנו ניסים, מיט דעם זאָגאר רבנו שמואל הנגיד אויס גראנאדא (שפאניען) זיך האט משדך געוועזען, אינדעם זיין איינציגער זאָהן ר' יוסף הנגיד דיא טאָכטער דעם ארמען, אבער האָכגעלעהרטען רבנו ניסים הייראטעטע; פֿערנער אן ר' יצחק אלפסי (רי"ף), דער אין איינער אָרטשאַפֿט אין מאראָקקא אונווייט פֿעץ געבאָרען וואורדע אונד דאָרט איינע צאהלרייכע „ישיבה" אונטערהיעלט, ביז ער וועגען איינעם „בלבול" נאך שפאניען אויסוואנדערטע אונד דאָרט דאס ראבבינאט דער געמיינדע ליצענא ערהיעלט. אויך דער גראָסטע רבנו משה בן מימון, (רמב"ם) דער שאָן אים אלטער פֿאָן 13 יאהרען וועגען רעליגיאָנס-פֿערפֿאָלגונגען מיטזאממט זיינער גאנצען פֿאמיליע זיינען געבורטס-אָרט קאָרדאָווא (שפאניען) פֿערליעס, היעלט זיך איינע רייהע פֿאָן יאהרען אין פֿעץ אויף, וואָ דעססען פֿאטער, ר' יוסף מימון, געשטאָרבען איזט. אללענפֿאללס שפּיעלט דיא בערבעריא אין דער געשיכטע דעם יודענטהומס איינע זעהר הערפֿאָרראגענדע ראָללע.

* (יודען-פֿערפֿאָלגונג אין אָדעססא.) וויר האבען זיינערצייט געמעלדעט, דאס ביים איינטריטטע דער „ימי הפסח" אין אָדעססא איינע יודענפֿערפֿאָלגונג צו בעפֿירכטען וואר, וועסהאלב דער גובערנער זאָגאר מיליטער נאך אָדעססא קאָממען ליעס, אום יעדען פֿערזוך איינעם אויפֿשטאנדעס זאָגלייך ניעדערצוהאלטען. טראָטצדעם האטטען צאהלרייכע יידישע פֿאמיליען דיא שטאדט וועהרענד דער ימי הפסח פֿערלאססען אויס אנגסט פֿאָר איינעם איבערפֿאללע. זייטדעם וואורדע פֿאָן דעם גאנצען ניכטס געהאָרט. איינע דעפּעשע פֿאָם 29-טען אפּריל אויס אָדעססא מעלדעט אינדעס יעטצט נאכטרעגליך אין קורצען וואָרטען פֿאָלגענדעס: „וועהרענד דעם אָסטער-פֿעסטעס איזט עס צו אונרוהען געקאָממען. עס האט נעמליך איינע קליינע יודען-פֿערפֿאָלגונג שטאטטגעפֿונדען." — דאס איזט אללעס. וואס געשעהען איזט? אָב פֿיעל אונהייל געשטיפֿטעט וואורדע? אָב יודען מיסהאנדעלט אונד אויסגעפּלינדערט וואורדען או"זוו? — אלל' דאס ווירד ניכט געמעלדעט. וויר מיססען אונס דאהער פֿאָרלייפֿיג אויף דיא מיטטהיילונג דער קורצען דעפּעשע בעשרענקען. פֿיעלליכט פֿאָלגען שפּעטער אויספֿיהרליכערע בעריכטע.

* (יודענפֿערפֿאָלגונגען אין זיד-רוסלאנד.) איינע היעסיגע דעפּעשע אויס פּעטערסבורג מעלדעט: אין עליזאבעטה-גראד (זיד-רוסלאנד) האט אם 27-טען אפּריל איין צוזאממענשטאָס צווישען יודען אונד כריסטען שטאטטגעפֿונדען, איינינע יודען-הייזער אונד מעהרערע יידישע שאנק-לאָקאלע וואורדען געפּלינדערט, איין יודע וואורדע געטאָדטעט אונד מעהרערע זינד שווער פֿערוואונדעט. דיא רוהע קאָננטע ערסט אם 29-טען אפּריל וויעדער הערגעשטעללט ווערדען. דיא רוסישע בעהאָרדע לייטעטע איינע שטרענגע אונטערזוכונג איין. — זאָ מעלדעט איינע רוסישע דעפּעשע, וועלכע, וויא עס שיינט, דיא זאכע פֿערטושען וויללט. נון מעלדעט אבער איינע טעלעגראפֿישע דעפּעשע דעם „פּעסטער ללאָיד" פֿאָלגענדעס: דיא שטאדט עליזאבעטה-גראד אין זיד-רוסלאנד וואר פֿאָללע פֿיער טאגע דער שויפּלאטץ דער פֿירכטבארסטען קראוואללע, וועלכע זיך געגען דיא דאָרטיגען יודען ריכטעטען. דיא יידישען וואָהנונגען, געוואָלבער אונד ווירטהסהייזער וואורדען פֿאָן בעטרונקענען בויערן געפּלינדערט, וואָביי צאהלרייכע יודען געטאָדטעט וואָרדען זינד. מאן שפּריכט פֿאָן 500 ערמאָרדעטען יודען-פֿאמיליען. פֿיעלע יודען פֿליכטעטען פֿאָן עליזאבעטה-גראד נאך אָדעססא. ערסט נאכדעם רוסישען סאָלדאטען אין עליזאבעטה-גראד איינמארשירטען, געלאנג עס דענזעלבען, דיא פּלינדערנדען אונד מאָרדענדען בויערן אויסאיינאנדער צו טרייבען. אויס דעם בענאכבארטען אָרטע פּאָלטא צאָגען דיא אָרטסבעוואָהנער אונטער פֿיהרונג דעם בירגערמייסטערס דען יודען צו הילפֿע אונד שטעללטען דיא אָרדנונג וויעדער הער. דער בירגערמייסטער פֿאָן עליזאבעטה-גראד ווילל יעטצט דען דאָרטיגען יאהרעסמארקט ניכט אבהאלטען לאססען, דא דורך דענזעלבען אין פֿאָלגע דעם צוזאממענשטראָמענס דעם פֿאָלקעס איינע נייע יודען-העטצע צו בעפֿירכטען וועריע. דער רוסישע גענעראל-מאיאָר ענטזענדעטע מעהרערע ארמעע-אבטהיילונגען אין דיא בענאכבארטען דאָרפֿער, אום דען אויפֿשטאנד וויעדער געגען דיא יודען צו אונטערדריקען.

* (דיא בודא-פּעסט-סעמלינער אייזענבאהן.) אם 29-טען אפּריל וואורדע צווישען דער אונגארישען רעגיערונג אונד דער עסטרייכישען פֿינאנצבאנק איין פֿערטראג אבגעשלאָססען, קראַפֿט דעססען דיא ערוועהנטע באנק אונטער פֿערטראגסמעסיג פֿעסטגעזעטצטען בעדינגונגען ניכט בלאָס דען בוי דער בודא-פּעסט-סעמלינער אייזענבאהן, זאָנדערן אויך דער נעבענבאהנען פֿאָן קיש-קאָראָש נאך קאלאָטשא אונד פֿאָן אינדיא נאך מיטראָוויטץ איבערנאָממען האט. איבער דיא אָרט אונד וויזע, וויא דיא ערוועהנטע באנק דיא איבערנאָממענען ארבייטען אויסצופֿיהרען געדענקט, איזט היינטע נאך ניכטס בעקאננט.

נאכטראג.

איבער דיא יודענהעטצע אין ארגענטי בעריכטען דיא היעסיגען ציטונגען פֿאָלגענדעס: אים אָרטע ארגענטי (אָסט-פּרייסען) האט אם 27-טען אפּריל איינע יודענהעטצע שטאטטגעפֿונדען, וועלכע וועגען איהרער גראָססערען אויסדעהנונג אבערמאלס איין טרויריגעס ביישפּיעל ליעפֿערט, צו וועלכעם ציעלע דיא פֿאָרטוועהרענדען יודענהעטצערייען אין פּרייסען פֿיהרען. אם 27-טען אפּריל האט נעמליך אין ארגענטי איינע פֿערזאממלונג פֿאָן בעאורלויבטען סאָלדאטען שטאטטגעפֿונדען. זאָלכע פֿערזאממלונגען פּפֿלעגען געוואָהנליך מיט זויפֿערייען אונד ריפֿערייען צו ענדיגען, וואס אויך דיעסמאל אין ארגענטי געשאה. דיא בעאורלויבטען רעזערוויסטען זאָפֿען זיך אן אונד זאנגען איין פּאָלנישעס ליעד, וועלכעס מיט דען וואָרטען: „וויר געהען נאך פּאלעסטינא!" ענדיגט.

שוואור דיא בישטערסטע ראַכע געגען דען סעקרעטער דאווישאָן, וויל דיעזער אָהנע איהר וויססען, אונד וויא זיא זאגטע, אָהנע איהרען וויללען, איהרע גיטשע אנפֿערטרויאנדעטע אונטערשריבאט העטטע. אום דיא וועלט נאך מעהר צו טיישען, האטטע זיא אללע מיניסטער, וועלכע זיך אן דער הינריכטונג בעטהייליגטען, אבגעזעטצט אונד זאָ אין דען אנקלאגע-שטאנד פֿערזעטצט. נאַטירליך וואורדען דיעזע אנגעקלאגטען מיניסטער באלד פֿרייגעשפּראָכען אונד אין איהרע פֿריהערע שטעללונג וויעדער איינגעזעטצט, נור איהר סעקרעטער דאווישאָן מוססטע דער זינדענבאָק בלייבען אונד זיינע לעבענסצייט איז מאָווער פֿערשמאכטען.

אום נון דיעזע מארד-טהאט פֿערגעססען צו מאכען, וואָללטע עבען עליזאבעטה איינען גראָסארטיגען קריעג נאך אויסען אונטערנעהמען, אום דיא ענגלישען ארמעען מיט איינעם נייען וויעגעס-קראנצע שמיקען צו קאָננען. דיא וועלטמאכט ענגלאנדס בעליעף זיך דאמאלס אויף ניכט מעהר אלס 30 גראָסערע אונד קליינערע שיפֿע — אונד דענגאָך וואגטע עליזאבעטה, מיט דיעזער פֿערהעלטניסמעסיג קליינען וועלט-מאכט דען קאמפּף געגען דיא שפּאנישע „אונאיבערווינדליכע ארמאדא" אויפֿצונעהמען. (דיא אונגעהייער גראָסע שפּאנישע פֿלאָטטע פֿאָן 135 גראָססען קריעגסשיפֿען פֿיהרטע נעמליך דען נאמען: דיא „אונאיבערווינדליכע ארמאדא".) —

אלל דיעזע קריעגסריסטונגען אין ענגלאנד וואורדען אויף איינע פֿערשטעקטע וויזע פֿאָרגענאָממען, אונד וועהרענד אללעס אויף דעם מעערע מיט דען אויסריסטונגען דער ענגלישען קריעגסשיפֿע פֿאָללאויף בעשעפֿטיגט וואר, ליעס עליזאבעטה ביייא האָפֿע גראָבארטיגע פֿעסטליכקייטען אונד גלענצענדע פֿערגניגונגען פֿעראנשטאלטען, דאמיט מאן מיינע, דאס ענגלאנד אין טיעפֿסטעם פֿריעדען לעבע.

איינעם מאָרגענס וואורדע דאן אנטאָניא פֿאָן דער קאָניגין עליזאבעטה מיט איינעם בעזוכע איבעראשט. אין דער בעגליישונג דער קאָניגין בעפֿאנד זיך נור דער הערצאָג פֿאָן דעוואָנהירע. דער פּאָרטוגיעזישע קאָניג וואוסטע דיעזע עהרע ניכט גענוג האָך צו שעטצען. עליזאבעטה צייגטע זיך איהם געגעניבער זעהר ליעבענסווירדיג: זיא לאדעטע איהן איין, זאָלאנגע עס איהם בעליעבט, ביי איהרעם האָפֿע אלס גאסט צו פֿערווילען. — היערויף ליעס זיך דיא קאָניגין עליזאבעטה דיא מאריא נונעס אלס אנפֿערטרויאנדטע דעם פּאָרטוגיעזישען קאָניגס פֿאָרשטעללען. עליזאבעטה וואורדע ביים אנבליקע דיעזער אויסעראָרדענטליכען שאָנהייט פֿאָן מאריא נונעס אויף דאס האָכסטע איבעראשט. אים ערסטען איינענבליקע פֿאסטע דיא קאָניגין דען ענטשלוס, דיא שאָנע מאריא נונעס צו איינער איהרער האָפֿדאמען צו מאכען. עליזאבעטה זאה עס אימער גערנע, ווענן דיא קאָניגליכע הערליכקייט מיט שאָנהייט אומגעבען איזט, וועסהאלב זיא אויך אימער פֿאָן דען שאָנסטען דאמען אומגעבען וואר. דיא קאָניגין עליזאבעטה ערוויעז דעם יונגען מעדכען איינע פֿאסט מיטטערליכע צערטליכקייט, בעפֿראגטע זיא נאך איהרעם היימאטסלאנדע, נאך איהרען עלטערן אונד איהרער רייזע, דאנן וואנדטע זיא זיך אן דאָן אנטאָניא אונד זאגטע איהם מיט פֿריינדליכעם לעכעלן: „וויא קאָננטעט איהר איינע זאָ יונגע אונד שאָנע דאמע אָהנע מיטטערליכע בעוואכונג אונד אָהנע וויבליכען אומגאנג מיט אייך רייזען לאססען? איך ווערדע אייך ערזוכען, דיעזע איירע שוטצבעפֿאָהלענע מיינער פֿירזאָרגע צו איבערלאססען. וויר געשטעהען אייך גערנע, דאס היערביי אויך אונזער איינענגוטץ אונד אונזערע זעלבסטזוכט מיט אים שפּיעלע איזט. וויר ליעבען עס, ווענן וויר פֿאָן דען בעשווערדען אונד מיהזאלען דער רעגיערונג ערמידעט אונד ערשאָפּפֿט זינד, דיעזע נאגנע רעגיערונגס-לאסט אבצו-ווערפֿען, אונד איינינע איינענבליקע אין דער געזעללשאַפֿט דער יוגענד אונד שאָנהייט דיא מונטערע לוינע וויעדער צו געווינגען, דיא אונס אין פֿיהערען שאָנען טאגען ניע פֿערליעס. אלזאָ, איך נעהמע דיא בישטע אלס געוועהרט אן, דיעזע שאָנע דאָננא מאריא נונעס קאָממט מיט אונס. (יעטצט ווענדעטע זיך עליזאבעטה אן דען הערצאָג פֿאָן דעוואָנהירע אונד זאגטע:) „אונד נון, הערצאָג פֿאָן דעוואָנהירע! איהר ווערדעט דער בעגלייטער דיעזער דאָננא זיין; איהר האבט זיא נאך לאָנדאָן געפֿיהרט, אונד וויר מיססען אייך דאהער אלס דאנק דיעזעס אנגענעהמע בעגלייטער-געשעפֿט איבערטראגען."

מאריא נונעס וואר אנפֿאנגס אין גראָססטער פֿערלעגענהייט, אבער דא זיא קיינע אהנונג פֿאָן דער אונטערעדונג דעם הערצאָגס מיט דער קאָניגין עליזאבעטה האטטע, זאָ פֿאנד זיא עס דאנן אלס זעלבסטפֿערשטענדליך, דאס דיא קאָניגין דענזעלבען מאנן, אויף דעססען שיפֿף זיא געקאָממען, צו איהרעם בעגלייטער אויסערקאָר. — מאריא נונעס וואר איבערהויפּט נאך צו אונערפֿאהרען, אום אין דעם בענעהמען עליזאבעטהס איינענד עטוואס אנדערעס, אלס איינפֿאכע נאַטירליכע נייגונג צו זוכען; זיא נאהם דאהער דיא שמייכעלייען דער גראָססען קאָניגין פֿיר באארע מינצע. איהרע יוגענדליכע פֿאנטאזיע רייצטע זיא אויך, אלל' דיא הערליכקייטען דעם ענגלישען האָפֿעס צו זעהען.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

דאס עס אן דער פיירד דער אלערהאכסטן הערשער-פאמיליע אין רוסלאנד, טהיילנעמען.

* (צור גרעניצ-טרקישען אנגעל עגנ הייט). דיעזער פערוויקעלטע שטרייט, וועלכער זיט מאנאטן אללע אייראפעאישען גראס-מעכטע אן שאפנונג העלט איזט גליקלידיזיג אהנע שווערטעס-שטרייך, אהנע איינען קאנאנען-שיס געלאזט וארדען, דיא געזאנדטען דער פערשיעדענען גראס-מעכטע האבען בעקאנטלך יענע פינקטע אין טרקישען געביעטע פעסטגעשטעללט, וועלכע ענטעהר אן גריעכענלאנד קאמען אללען, גריעכענלאנד שטעללט זיך דיעסעס ציא ריידען, דאך נור אונטער דער בעדינגונג, וועגן עס אהנע קאמפ אן דען בעדיזין דער אהם בעשטיממטען געביעטסטהיילע גענלאנגען קאנן. אבער דיא אנטוארט דער טרקיא וואר מאן בזהער נאך ניכט אים קלארען. איינע דעפעשע אים קאנסטאנטינאפעל פאם 19-טען אפריל מעלדעט זיך: "דיא טרקישע רעגיערונג וויר דעמגעכסט אבגוואנדטע ערגענגען, וועלכע געשיכ-שאפטלך מיט דען גוואנדטען דער אייראפעאישען גראס-מעכטע דען פערטראג אין דער אבעראבע בעשטיממטער געביעטסטהיילע אן גריעכענלאנד אונטערציכנען אללען. אייראפא אבערניממט דיא בירגשאפט, דאס דיעזער פערטראג איך אנגעריכטיג דערט צור אויספיהרונג געלאנגען וויד." — זין מיט דער בירגשאפט דער אייראפעאישען גראס-מעכטע קאנן גריעכענלאנד ציפרידען זיין. עס וויד אזהם אזאמט ניכט בעססער ערגאנגען זיין, אלס עס מאנטענעגרא ערגאנגען וואר, וועלכעס בעקאנטלך דולדענגא צוגעשפאבען ערהעלט, אבער דאס-זעלבע גור מיט פעלעס בלוט-פערגיסען אן זיינען בעזיטען בריינגען קאנען, ווייל ערא דיא בעפאל-קערונג אן דען אן גריעכענלאנד אבגעטרעטענען געביעטסהיילען וויסען, דאס נאכן אייראפא דיזע אבערגאבע ניכט גור וויזיט, זאנדערן דיעפיר זאגאר דיא בירגשאפט אבערגאמען האט, דא ווייד דיעזעלבע געריס נאר קיינען ווידערשטאנד לייסטען, דיעזע בעפאלקערונג קאנן יאהל נעגען דען וויל-לען דער טרקיא זיך אויפלעהנען, ניכט אבער נעגען דען וויללען דער אייראפעאישען גראס-מעכטע.

* (דיא יוד אים הייליגען לאנד). אים לאנדאן וויד בעריכטעט: בע-קאנטלך עקסקיסדיס דער אין פערא"ן, אים דען וויסטען יודען בעשטעהענד, וועלכער עס זיך שאן זיט אהרען צור אויפגאבע גמאכט, אין שטיק דעס היילען לאנדעס צו ריידען. אים דארט אינען קלייגען יודישען שטאאט צו גרינדען. אין דער אנגעלעגענהייט דער אין פערא"ן, אים דען וויסטען יודען בעשטעהענד, וועלכער עס זיך שאן זיט אהרען צור אויפגאבע גמאכט, אין שטיק דעס היילען לאנדעס צו ריידען. אים דארט אינען קלייגען יודישען שטאאט צו גרינדען. אין מעקקווירדיגע העביא איזט, דאס דיעזער פערא"ן

פאלליעטאן.

צווייא שוועסטערן.

(110-טע פאיטעטצונג.)

„איהר קאנגע הייר נעגען פאבע-שטיק איינער טייג אונד קלוגהייט אבגעגען (אנטר עלייאבעטה יוטיע), איהר זעהט, ווי שענקלך איך אללרעי פערזיכ, אונד איהר ווערדט דיעזעס פערזיכען דאנן אם בעסטען גנשטיגען, וזיגן איהר נעגאנדעס, יא נעגאנדעס פאן אונזערע אונטערגרונג אונד אונזערעס אויפטאנג. איך נעם דאס גערינגסטע וואהר, פערזאהטס."

יאקאב טרידא וואר פאן דיעזען בעפעהלען דער קאנגען יוטר בעטראפפען, וואר עס יא זיין וואנזיג, זיך מיט מריא נוגס נאך דען נעדערלאנדען אבאלד אלס מאגליך צו בעגעבען, אונד גון אללעס ער ווערטר איינע יוקרייטע נאך דען שאפנישען קיסטען מאכען.

„עלליזבעט קאנגין (יאנגע טרידא) איך בייגע מיך איירען בעפעהלען, אבער פעלליזבעט ריידעט איך דאך מיי-נע גנעדיגסטן בעקאנגטען הייר מיט איינען וואהרען פערשטעהונג, וואהרען איך . . ."

„גנוג מיט איינעם איינגיגען וואהרט! (ריעף עליזא-בעטה) דא ניכט עס אלטע מענגער אונד וויבער, אונד וועגן דיעזע אין וואהר וויסטען. זיא וויסען עס דיא גאנגע וועלט. איהר ווייד איין פרייער אנטעגער דעס פרינצען פאן אראגען. וויסטען איהר, דאס מאן דיעזען פרינצען איך „וועלטלעך דען שווייגאמען" הייסט? אין דער שולע דעס שווייגאמען פרינצען מיסטען איהר שווייגען געלערנט האבען, איך ווילנסט נעהמע עס אויך מיך, דען דאן אנטאניא

איך זעהר צאהלריכע בריסטליכע מיטגליעדער צעהלט, דיא פיר דיא אויפיהרונג דיעזעס פלאנעס זעהר גראסע סיממען צייגנעטען. עס זינד דיעס דאך ניכט עטוא יודען-פיינדע, גליך שאפער, טריטשקע, הינריך אז"ז אז"ו דיא, דיא יודען אים דאס נאך יהרליכס שיקען מאכטען, נאנין אים נעגענטה-לע. אין גראסער טהיל דער ענגלישען בעפאלקע-רונג שטיממט בעקאנטלך דיא בירגעל מיט גראסער גרינדלכקייט אונד הענט אייגען אונערשטעהרל-בען גלייכען אן דיא ערפיללונג דער פראפעטשיען פערהייסונגען (דבר' הנבואים). דאס נאטט דיא יו-דען אין דאס פרבלאנד אהרער פאטער צוריקפיהרען ווערדע, דא זאללען אלזא קיינע אפפער שאפנען, אים דיעזע נאטטליכע צייטערונג אן אזרעאל אן ערפיללונג געהען צו לאסען. דיעזער טאגע וואהר-דע אבער דיעזען גענעטטאגד זאגאר אים פאר-לאסענטע אייגע אונטערפעלאדאן אן דיא רעגיע-רונג גערייכטעט: אב דיא גענעגנט זיא, דיא אויפיה-רונג דיעזעס פלאנעס אויך אהרערוויסס צו אונ-טערשטעצען. דער מיניסטער דילקע ערווידערט ע הערייך: אינזער גנוגאנדשער אן קאנסטאנטינאפעל האט בערישט פאר צייא אהרען דען וויכטיגען גנענעטטאגד מיט דעם פילטאן בעשפאבען. דיא עגגלישע רעגיערונג וואללטע נעמליך אן דיא אנ-געלעגענהייטען ניכט אייגנטיפען, בעפאר דיא דערבר דיא אנזוכט דעס פילטאנס נעהאבט האט, דער דאך רעגטמעס בעהערשער דעס היילען לאנ-דעס איזט. הייטע קאנן דיא ענגלישע רעגיערונג נאך וועניגער אן דער זאכע עטוא ניכט, דא דער פילטאן אינזערעס גנוגאנדשען גענעגאבער דיא ער-קלערונג אבגעגעבען האטטע, אים קיינען פייזא אין שטיק דעס היילען לאנדעס אבטרעטען צו וואל-לען, פיר דעסען בעזוגנ דיא מאהאמעדאנער מיט גאנז אייראפא נעקעמפפט אונד אללע זאגע-נאנגען קריעג-צוג דער בריסטען צור ערבערונג דעס היילען לאנדעס צוריקגעזאגט האבען: אל-לע מאהאממעדאנער אייראפאס, אפריקאס אונד אזיענס ווערדען אינען גנעמינאמען אייפשאנד בלייבען, ווען זיא אבער דעס פלאנע ערפאהרען, אים הייליגען לאנדע אייגען ווידשען שטאאטען בלייבען צו וואללען." — זא וויס דיא ערקלערונג דעס מיניס-טערס דילקע, ווי גלייכען ערא, דאס דער לאנ-דאנער פערא"ן נאר גיג דען פלאן האטטע, אייגען ווערקלייכען ווידשען שטאאט צו גרינדען. ער וויל בלאס גראסע גרונדשטיקע אנגייפען, דאמיט זיך דארט ווידן גערעכטלאססען, דיא דען אקרביא בעטרייבען אללען. הייעגען קאנן יאהל דער סיל-מאן קיינע איינזיכטיגע ערהעבען, דיא יודען אינטער טרקישער הערשאפט זיך א עמאנציפיר אונד פיר-פען גרוגר אונד באהען ערוויערבען, נאך אינער

שטאאטליכען אונאבהענגיגקייט שטרעבען דיא יו-דען גרגענדס. דיעזע ווידד נור דאנן ערהייבט ווער-דען, ווענן דער פרלאזער ענדליך אינטרפפפ (בראת הנאל), אבער יעהר ווינשענסווערטה ווערע עס, ווענן אנצוישען ווירקליך צאהלריכע יודען אים היילען לאנדע גרגנד אונד באהען בעזוטצען, דא אויך אונ-זערע פאהרען אים היילען לאנדע מיט דעס אקער- אונד ווינבויא זיך בעשעפטיגען.

* (דיא יודען אין דער בערבע ר-ב ע ר יי א.) דא גענעגוערטיג זיך אין קריעג צוויי-שען פאנקרייך אונד טונס אבשפיעלט אונד דיא בערבערישען שטאאטען אין בעהרהייט אונטער אבער-הערשאפט אייראפעאישער גראסמעכטע קאממען זאללען, איזט עס פאן אינטערעסס, אבער דיא לאנע דער יודען אין דען בערבערישען שטאאטען עוויאס נעהערעס צו ערפאהרען. דיא „בערלינער נאציא-נאל-צייטונג" שרייבט הערבער פאלגענדעס: „אין טונס אונד אין טריפאלים, וואו אונגעפעהר 30000 יודען וואהנען דורפטען, האבען דיא יודען פער-העלטנישמעסיג וועגנער צו ליידען. נאמענטליך זיט זייג מאיעסטעט דער קאיזער-קאנג פראנץ אזעף אין טריפאלים אינען יודען צום עסטערפייר-אונגאר רישען קאנזול ערגאנגען האט, גענעסען דיא דאר-טיגען יודען אינען אישרייבגרען שוטץ, שלעכטער איזט דיא לאגע דער יודען אין מאראקקא, עס איזט יא בעקאנגט, דאס פאר ניכט לאנגע אין מאדריד (הויפטשטאדט שפאניענס) אינע אייראפעאישע קאנפערענץ אבגעהאלטען וואורדע, אים דען סיל-טאן פאן מאראקקא צור פערבעססערונג דער לא-גע דער דארטיגען יודען צו פערלאנגען. בייז עטצט איזט דיא טהעטיגקייט דיעזער קאנפערענץ נאך אממער אהנע ערפאלג. דיא יודען זינד אין מאראקקא אפגעלייטיא, דאס הייסט: רעכטלאז, דא זיא פאן יעדעם ראהען אראבער איינגעפלי-דערט אונד ערמארדעט ווערדען דורפען, אהנע דאס דיא בעהאדע דיא שולדיגען צור פערגאנגענהייט ציעהען זאללען. — אין אלגיער וואורדען דיא יודען אין פייהערען אהרען זעהר גרויזאם בעהאנדעלט. זיא מוסטען אלס יודען-אבצייכען, קליידער פאן גאנזע הונגלער פארבע טראגען; זיא דורפטען קיינע גרונד-שטיקע קייפען אונד וואורדען גענאהטיגט, זיא אפט זיא פאר אינער מאשע (מאהאממעדאנישע בעטהויז) פאבריגגען, דיא שוהע אייסצייגען אונד זיך טיעפ צו פערבייגען. דאס וואר אבער פיר דיא יודען אין זעהר שטערקלייכער געוויסעגנס-צייט, דא בעקאנגטלך ביא דען מאהאממעדאנערן דאס אים-ווידדע שיכ" אלס אין „אלט דער גאטטעס-פערעהרונג" בעטראכטעט ווירד. (דיא האבען דיעס אים דער בובעל געשטאהלען. דא עס ביא „משה רבנו ע"ה" הייסט: „שלג נעלד מעל הגלד, צייגט

נגן וואר, צו שטערבען. דיא קינגטע הייליגע נעדער אונד בעטעגט פיר איהרען בערגגענגען גלוטען, פיר איהרען זאהן יאקאב — אונד פיר דיא קאנגען עליזאבעטה. דאנן וואורדען איהר דיא אויגען פערבונדען, אונד דיא הענקער ערגריפפען דיא ביא דען הענדען אונד פיהרטען דיא צו דעם הארלבלאקע, דיא איהר דער קאפ אבגעהייען ווירדען אללזאמ, הער קיינטע דיא אבגעמאלט נעדער אונד שפראך וועדערהאלט מיט פעסטער שטיממע: „אין דייגע הענדע, א, נאטט! עמפפעהלע איך מייגען גייסט!" — דאס לייטע וויינען אונד ווייפען דער אומשטעהענדען מאטטע דען הענ-קער פייהערס; ער ווייטערגע אונד פערפעהלטע דען ערסטען שפרייט נעגען דען קאפ דער מריא שטואדט, ערסט בייס דריטטען שפרייגען וואר איהר קאפ פאם לייב גערייסען. אלס דאנן דיא הענקער דען אבגעהייען קאפ דער קאנגען מריא שטואדט דאך עפפאהרזעלט, אים דיא פאללדיאבטע הינריכטונג אללזאמ אונזעגעדען צו ציייגען — דא ריף יעגער אנגלקאנישע ווייסטליכע: „מאנגן אללע פיינדע אונזערגע גלייבענס אונד דער קאנגען עליזאבעטה זא עגדען!"

זא עגדעטע מריא שטואדט אים 45-טען יאהרע איהר-רעס אלטערס אונד אים 19-טען יאהרע איהרער ווייגען נעפאנגענשאפט.

יעטצט האטטע איהרע הייס נאך אבגע נעשטללט, אונד איהר נאנגעס שטרעבען, נגנן גנגעהר דאהין, דאס נעהעסטע דער טראם פאן זיך אויף אנדערע צו וועלצען. אלס איהר דיא פאללגיעהונג דעס מאהעס-אויסהייל נעמעלדעט וואורדע, שטעללטע זיא זיך האכסט עשטוהנס, בראך אין טהרענענדען וועהקלאגען אויס אונד

איבער איירען אויפגעטהאלט צו בעזוהנען, — אונד דאס ווירד פיר איירע פייגדע געגגען, לעכט וואהל! ווענן ווייד איך ווערער ווערען, ווערדעס איהר אויס פראדע קוגדען צו בריגגען האבען."

אונד יאמט ערגעטע דיא אויגגען, יאקאב טרידא עגטפעגטנעט זיך, אים דעם בעפעהלע דער קאנגען נאכזוקאממען.

פינפאנדפערציגסטעס קאפיטעל.

יאבאלד עליזאבעטה דיא נאכריכט פאן דער אב-פאהרט דעס יאקאב טרידא מיט דעם מאפפען ענגלי-שען אדמיראל, סיר פראנגיס דראקע, ערהאלטען האטטע, ערלייגט זיא נאך אממער אים גערייטען בעפעהלע, דיא צו-רישגונגען צו דעם קריעגע אפרזיבערייטען, נאר דער גלוק-ליכען יוקרעטר דראקעס אונד טרידאיס אללעע דאנן מיט דער אנשפאנונג אללעע קריעגע ענגלאנדס דער קריעג גענגען שפאניען בעגיגנען.

צו דיעגע צייט וואר מריא שטואדט בעריייטס הינ-ריכטעט, אבער דיא לעטצטען אייגענבליקע דער אונגלוק-ליכען קאנגען מריא שטואדט ציעגעלע דיא ווילטגעשיכ-טע פאלגענדעס: אלס זיא דיא בלוט-ריכטע בעטטעגגען האטטע, זיא אין גגקאפפט ווערדען אללטע, טראט דער אנגלקאנישע גייסטליכע צו איהר אונד ערמאהנטע זיא אים נאמען דער קאנגען עליזאבעטה, איהרע יאמיש-קאטהאל-שע ריליגיאן אבצושווארען אונד דען גייגען אנגלקאנישען גלייבען אנזוגעהמען, מריא שטואדט באט דען אנגלקא-נישען גייסטליכען ווערערהאלט, זיך ווילבסט אונד זיא ניכט צו בעלעסטיגען, דא זיא פעסט גגשלאפפען איזט, אין דער ריליגיאן, אין וועלכער זיא גגבאהען אונד ערצא-

פאלליעטאן.

צווייא שוועסטערן.

(110-טע פאיטעטצונג.)

„איהר קאנגע הייר נעגען פאבע-שטיק איינער טייג אונד קלוגהייט אבגעגען (אנטר עליזאבעטה יוטיע), איהר זעהט, ווי שענקלך איך פערזיכ, אונד איהר ווערדט דיעזעס פערזיכען דאנן אם בעסטען גנשטיגען, וזיגן איהר נעגאנדעס, יא נעגאנדעס פאן אונזערע אונטערגרונג אונד אונזערעס אויפטאנג. איך נעם דאס גערינגסטע וואהר, פערזאהטס."

יאקאב טרידא וואר פאן דיעזען בעפעהלען דער קאנגען יוטר בעטראפפען, וואר עס יא זיין וואנזיג, זיך מיט מריא נוגס נאך דען נעדערלאנדען אבאלד אלס מאגליך צו בעגעבען, אונד גון אללעס ער ווערער איינע יוקרייטע נאך דען שאפנישען קיסטען מאכען.

„עלליזבעט קאנגין (יאנגע טרידא) איך בייגע מיך איירען בעפעהלען, אבער פעלליזבעט ריידעט איך דאך מיי-נע גנעדיגסטן בעקאנגטען הייר מיט איינען וואהרען פער-שטעהונגען, וואהרען איך . . ."

„גנוג מיט איינעם איינגיגען וואהרט! (ריעף עליזא-בעטה) דא ניכט עס אלטע מענגער אונד וויבער, אונד וועגן דיעזע אין וואהר וויסטען. זיא וויסען עס דיא גאנגע וועלט. איהר ווייד איין פרייער אנטעגער דעס פרינצען פאן אראגען. וויסטען איהר, דאס מאן דיעזען פרינצען איך „וועלטלעך דען שווייגאמען" הייסט? אין דער שולע דעס שווייגאמען פרינצען מיסטען איהר שווייגען געלערנט האבען. איך ווילנסט נעהמע עס אויך מיך, דען דאן אנטאניא

נגן וואר, צו שטערבען. דיא קינגטע הייליגע נעדער אונד בעטעגט פיר איהרען בערגגענגען גלוטען, פיר איהרען זאהן יאקאב — אונד פיר דיא קאנגען עליזאבעטה. דאנן וואורדען איהר דיא אויגען פערבונדען, אונד דיא הענקער ערגריפפען דיא ביא דען הענדען אונד פיהרטען דיא צו דעם הארלבלאקע, דיא איהר דער קאפ אבגעהייען ווירדען אללזאמ, הער קיינטע דיא אבגעמאלט נעדער אונד שפראך וועדערהאלט מיט פעסטער שטיממע: „אין דייגע הענדע, א, נאטט! עמפפעהלע איך מייגען גייסט!" — דאס לייטע וויינען אונד ווייפען דער אומשטעהענדען מאטטע דען הענ-קער פייהערס; ער ווייטערגע אונד פערפעהלטע דען ערסטען שפרייט נעגען דען קאפ דער מריא שטואדט, ערסט בייס דריטטען שפרייגען וואר איהר קאפ פאם לייב גערייסען. אלס דאנן דיא הענקער דען אבגעהייען קאפ דער קאנגען מריא שטואדט דאך עפפאהרזעלט, אים דיא פאללדיאבטע הינריכטונג אללזאמ אונזעגעדען צו ציייגען — דא ריף יעגער אנגלקאנישע ווייסטליכע: „מאנגן אללע פיינדע אונזערגע גלייבענס אונד דער קאנגען עליזאבעטה זא עגדען!"

זא עגדעטע מריא שטואדט אים 45-טען יאהרע איהר-רעס אלטערס אונד אים 19-טען יאהרע איהרער ווייגען נעפאנגענשאפט.

יעטצט האטטע איהרע הייס נאך אבגע נעשטללט, אונד איהר נאנגעס שטרעבען, נגנן גנגעהר דאהין, דאס נעהעסטע דער טראם פאן זיך אויף אנדערע צו וועלצען. אלס איהר דיא פאללגיעהונג דעס מאהעס-אויסהייל נעמעלדעט וואורדע, שטעללטע זיא זיך האכסט עשטוהנס, בראך אין טהרענענדען וועהקלאגען אויס אונד

פאלליעטאן.

צווייא שוועסטערן.

(110-טע פאיטעטצונג.)

„איהר קאנגע הייר נעגען פאבע-שטיק איינער טייג אונד קלוגהייט אבגעגען (אנטר עליזאבעטה יוטיע), איהר זעהט, ווי שענקלך איך פערזיכ, אונד איהר ווערדט דיעזעס פערזיכען דאנן אם בעסטען גנשטיגען, וזיגן איהר נעגאנדעס, יא נעגאנדעס פאן אונזערע אונטערגרונג אונד אונזערעס אויפטאנג. איך נעם דאס גערינגסטע וואהר, פערזאהטס."

יאקאב טרידא וואר פאן דיעזען בעפעהלען דער קאנגען יוטר בעטראפפען, וואר עס יא זיין וואנזיג, זיך מיט מריא נוגס נאך דען נעדערלאנדען אבאלד אלס מאגליך צו בעגעבען, אונד גון אללעס ער ווערער איינע יוקרייטע נאך דען שאפנישען קיסטען מאכען.

„עלליזבעט קאנגין (יאנגע טרידא) איך בייגע מיך איירען בעפעהלען, אבער פעלליזבעט ריידעט איך דאך מיי-נע גנעדיגסטן בעקאנגטען הייר מיט איינען וואהרען פער-שטעהונגען, וואהרען איך . . ."

„גנוג מיט איינעם איינגיגען וואהרט! (ריעף עליזא-בעטה) דא ניכט עס אלטע מענגער אונד וויבער, אונד וועגן דיעזע אין וואהר וויסטען. זיא וויסען עס דיא גאנגע וועלט. איהר ווייד איין פרייער אנטעגער דעס פרינצען פאן אראגען. וויסטען איהר, דאס מאן דיעזען פרינצען איך „וועלטלעך דען שווייגאמען" הייסט? אין דער שולע דעס שווייגאמען פרינצען מיסטען איהר שווייגען געלערנט האבען. איך ווילנסט נעהמע עס אויך מיך, דען דאן אנטאניא